

Vergaderjaar 2011–2012

32 846

Wijziging van de Algemene Ouderdomswet en andere wetten in verband met wijziging van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen (Wet wijziging ingangsdatum AOW-ouderdomspensioen)

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID¹

Vastgesteld 11 november 2011

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet (AOW) en andere wetten in verband met wijziging van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij hebben nog enkele vragen ten aanzien van de snelheid waarmee het wetsvoorstel wordt ingevoerd. De leden van de **PvdA**-fractie en de leden van de **SP**-fractie sluiten zich bij deze vragen aan.

De leden van de **PVV**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel wijziging ingangsdatum AOW. Zij hebben naar aanleiding van het wetsvoorstel een enkele vraag.

De leden van de **SP**-fractie hebben voorshands geen principiële bezwaren tegen deze bescheiden verhoging van de AOW-leeftijd, met gemiddeld een halve maand. Deze leden zetten echter wel ernstige vraagtekens bij de snelle invoering en de consequenties voor de uitvoering en hebben nog enkele aanvullende vragen, waarbij de leden van de **PvdA**-fractie zich ook aansluiten.

De leden van de fractie van **D66** hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel waarin een wijziging van de ingangsdatum voor het AOW-ouderdomspensioen wordt voorgesteld. In het wetsvoorstel wordt de ingangsdatum van het AOW-ouderdomspensioen gelijkgesteld aan de datum waarop het recht ontstaat op AOW-ouderdoms-

¹ Samenstelling: Holdijk (SGP), Kneppers-Heijjert (VVD), Terpstra (CDA), Noten (PvdA), Sylvester (PvdA), (voorzitter), Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Ruers (SP), Elzinga (SP), Koffeman (PvdD), Strik (GL), Flierman (CDA), Hoekstra (CDA), Scholten (D66), Backer (D66), De Lange (OSF), Sent (PvdA), Postema (PvdA), Klever (PVV), (vice-voorzitter), Van Dijk (PVV), Reynaers (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD), Van Rey (VVD) en Beckers (VVD).

pensioen, om op die manier, gezien de besparing, een geringe bijdrage te leveren aan de doelstelling van de regering om de overheidsfinanciën weer gezond te maken. Het voorstel roept bij deze leden nog enkele vragen op.

De leden van de fractie van **GroenLinks** hebben met belangstelling kennis genomen van dit voorstel tot wetwijziging. Zij leggen de regering nog enkele vragen voor.

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** hebben met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Wel hebben zij nog een aantal vragen.

Het lid van de **50Plus**-fractie en het lid van de **OSF**-fractie hebben naar aanleiding van het wetsvoorstel een enkele vraag ten aanzien van de signaalfunctie die het wetsvoorstel afgeeft.

VVD-fractie

Evenals de regering vinden de leden van de VVD-fractie de wetwijziging een eerlijk voorstel, daar de uitkering met dit voorstel ingaat op het moment dat het recht ontstaat en dat is voor iedereen hetzelfde. Daarnaast is het een poging van de overheid om ervoor te zorgen dat de houdbaarheid van de overheidsuitgaven wordt gegarandeerd.

De leden van de fractie van de VVD hebben nog enkele vragen aan de regering. Kan de regering de laatste informatie geven over haar overleg met de sociale partners inzake het aanpassen van de cao's?

Tijdens het Tweede Kamerdebat van 12 oktober 2011, alsmede door Mn Services, werd gesproken over een groep van 350 000 mensen met een inkomensgat van gemiddeld twee weken tot maximaal een maand. Klopt dit aantal en zo ja, kloppen de € 68 000 aan extra kosten voor de burgers, waarover de regering spreekt, dan wel? Deze leden verzoeken de regering dit te onderbouwen.

Kan de regering daarnaast aangeven hoe «klein», daarbij verwijzend naar het Tweede Kamerdebat, de groep particulier verzekerden is, met uitkeringen die reeds zijn ingegaan en dus gebruik dienen te maken van de door de regering geschetste mogelijkheden (zoals bijstand en/of Toeslagenwet)?

Kan de regering tot slot een korte reactie geven op de e-mails van Mn Services e.a. van 25 oktober en 4 november 2011¹? Is het gestelde in dit schrijven met betrekking tot de reguliere pensioenfondsen en het toestaan van eventuele compensatie vanuit de Nederlandse Bank correct?

CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie maken zich zorgen over de snelheid waarmee de regering het wetsvoorstel wil invoeren. Hoezeer zij ook begrijpen dat de regering de reeds ingeboekte besparingen wil realiseren – en daarom op zo kort mogelijke termijn tot uitvoering wil overgaan – zal zij de sociale partners voldoende tijd moeten geven om de benodigde aanpassingen in de CAO's te maken. Dat de regering hen vroegtijdig bij dit proces heeft betrokken is goed, maar betekent op zichzelf niet dat hen voldoende tijd is gegund. Zowel vanuit werkgevers- als werknemersorganisaties klinkt het verzoek om de implementatie uit te stellen tot in ieder geval 1 juli 2012 en liefst tot eind 2012. Is de regering bereid om de sociale partners deze tijd te gunnen, en zo niet, op grond van welke argumenten komt de regering

¹ Ter inzage gelegd onder griffiërs. 149371.02 en 149371.03, als bijlagen bijgevoegd.

dan tot de overtuiging dat de sociale partners redelijkerwijs in staat zouden moeten zijn om de wijzigingen op de voorgestelde termijn door te voeren?

De leden van fracties van de **PvdA** en de **SP** sluiten zich bij bovenstaande vragen aan.

PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben de volgende vraag. Bij inkomensverzekeringen (zoals arbeidsongeschiktheidspensioenen en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor zelfstandigen) en prepensioenregelingen kan een gat ontstaan tussen de beëindiging van de betreffende uitkeringen en het ingaan van het AOW-pensioen. Dit effect vindt ook plaats bij het nabestaanden- en ANW-hiaatpensioen. De regering stelt dat het individuele contracten betreft en aan de betrokkenen zelf is om deze desgewenst aan te passen. Bij de behandeling in de Tweede Kamer is door de regering erkend dat het probleem zich kon voordoen. Zij stelde dat de verantwoordelijkheid van het oplossen van dit probleem ligt bij verzekeraars en verzekerden.

Toekomstige verzekeringsvoorwaarden kunnen worden aangepast. Dit is echter niet mogelijk voor verzekerden met een lopende uitkering en reeds ontstane rechten, die na inwerkingtreding van deze maatregel in de maand dat ze 65 jaar worden, te maken krijgen met een inkomensverlies. Voor de extra uitkering die zou moeten worden verstrekt, zijn geen premies betaald en geen reserveringen gedaan. Ook kan het voorkomen dat er geen werkgever of verzekeringscontract meer is, bijvoorbeeld door faillissement. Het effect van het wetsvoorstel dat deze verzekerden een inkomensgat hebben, kan nog vele jaren na wijziging van de AOW-ingangsdatum plaatsvinden.

Welke voorziening treft de regering voor deze mensen, die als gevolg van de verschuiving van de ingangsdatum van de AOW in de maand van hun verjaardag beneden het bestaansminimum dreigen te geraken?

SP-fractie

De leden van de fractie van de SP vragen de regering, mede namens de leden van de PvdA-fractie, inhoudelijk te reageren op de kritiek van werkgevers en werknemers in de Stichting van de Arbeid (STAR)¹. Op welke wijze en op welke termijn kan en zal naar de mening van de regering op de verschillende juridische en uitvoeringstechnische bezwaren die de STAR benoemt een adequate oplossing zijn gevonden? Wie betaalt of betalen in de tussentijd de rekening? Zijn dat de werknemers die na opzegging van hun contract van rechtswege, of voormalig werknemers die na beëindiging van hun contractuele prepensioentermijn, hun werknemersverzekering en/of bovenwettelijke cao-aanvulling tot maximaal een maand zonder inkomsten zitten? Of zijn het in sommige gevallen de werkgevers? Of wordt het gat op een of andere wijze door de overheid gedicht? Voor zover het werknemers, pensioen- of uitkeringsgerechtigden betreft: hoe zij hebben zij op deze aderlating kunnen anticiperen?

Ten slotte willen deze leden graag weten hoe de regering aankijkt tegen de bezwaren uit het veld van de pensioenfondsen en -verzekeraars die uiteraard niet zitten te wachten op 365 uitbetaaldagen per jaar in plaats van 12. Met hoeveel zullen de uitvoeringskosten toenemen en wat bedragen de incidentele invoeringskosten van het voorstel?

¹ Brief van 7 november 2011 van de Stichting van de Arbeid, ter inzage gelegd onder griffienummer 149371.04, als bijlage bijgevoegd.

D66-fractie

De verschuiving van de ingangsdatum van het AOW-ouderdomspensioen levert voor veel mensen een inkomensgat op. De leden van de fractie van D66 maken zich zorgen over een inkomensgat voor arbeidsongeschikten in de Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO) of de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) met een pensioenaanvulling alsmede vroeg gepensioneerden. De regering verwacht dat de pensioenfondsen dit zullen compenseren zodat er voor deze mensen geen inkomensgat ontstaat. Gezien de huidige situatie bij de pensioenfondsen en het feit dat zij in het verleden geen rekening hebben gehouden met het eventuele opvullen van deze inkomensgaten, is het onwaarschijnlijk dat zij hiervoor hun reserves kunnen en mogen aanspreken. De vraag is dan op welke wijze dit inkomensgat kan worden voorkomen. Deze leden zouden graag hierop een reactie willen van de regering.

Degenen die een private arbeidsongeschiktheidsverzekering hebben afgesloten worden ook op de korte termijn met dit inkomensgat geconfronteerd. Deze mensen zijn bij de financiële planning uitgegaan van de bestaande wetgeving om zo in hun inkomen te voorzien, en worden ook door onderhavig wetsvoorstel benadeeld. De regering schetst drie oplossingsrichtingen voor deze gedupeerden: de Toeslagenwet, de bijstandswet en het eerder uitbetalen van de AOW-uitkering door de Sociale Verzekeringsbank. Gezien de administratieve lasten die dit oplevert voor zowel de mensen met een private arbeidsongeschiktheidsverzekering als voor de betreffende overheidsinstanties vragen deze leden om hoeveel gevallen het gaat en of zij hierover al zijn ingelicht. Als gevolg van onderhavig wetsvoorstel dienen eveneens de cao's te worden aangepast waarbij het leeftijdsontslag plaatsvindt op de eerste van de maand, zodat het leeftijdsontslag gestroomlijnd is met de ingangsdatum van de AOW. Deze leden zijn er echter niet gerust op dat deze cao's voor 1 april 2012 zijn gewijzigd. Hoe wil de regering de reeds afgesloten cao's met een expiratiedatum na 1 april 2012 stroomlijnen met dit wetsvoorstel?

Ook hebben deze leden een vraag over de snelheid en de mate van zorgvuldigheid waarmee dit wetsvoorstel wordt doorgevoerd. Hoe verhoudt het wetsvoorstel zich volgens de regering tot het rechtszekerheidsbeginsel van betrokkenen, gezien de niet uit te sluiten inkomensgaten waarmee zij op korte termijn te maken krijgen?

Tot slot vragen deze leden waarom het wetsvoorstel niet tezamen met de wijziging van de AOW-leeftijd en het pensioenakkoord wordt behandeld, gezien het feit dat onderhavig wetsvoorstel inhaakt op de inrichting van het stelsel van oudedagsvoorziening. Deze leden zijn bekend met de begrotingsdoelstellingen van de regering, maar prefereren een integrale behandeling ten behoeve van het uitvoeringsproces en de rechtszekerheid. Tevens stelt een integrale behandeling pensioenfondsen in staat om op een consistente wijze en op een redelijke termijn gerelateerde regelingen als het aanvullend ouderdomspensioen aan te passen. Graag krijgen zij een reactie van de regering hierop.

GroenLinks-fractie

Er lijkt enige logica te zitten in de motivatie om de ingangsdatum AOW samen te laten vallen met de feitelijke datum van ontstaan van het recht op AOW, waarmee de AOW op dit punt in de pas loopt met andere sociale zekerheidswetten. Maar is dit nu de enige en doorslaggevende reden? Wat levert het op, behalve een gevoel onder aanstaande 65-jarigen dat hen een (klein) voordeeltje onthouden wordt?

Deze regering legt sterk de nadruk op bezuiniging en zal hier ook wel een bezuinigingsbedrag hebben ontdekt. Maar wordt dit niet vrijwel geheel tenietgedaan doordat na de wetwijziging het verzekeringsrecht van andere sociale uitkeringen doorloopt tot de datum van het bereiken van de 65-jarige leeftijd? Hierbij kan bijvoorbeeld gewezen worden op de Werkeloosheidwet, de Algemene nabestaandenwet en de Wet werk en bijstand. Wat is daarvan het netto financieel resultaat?

Er kan bij AOW-gerechtigden door deze wetwijziging een inkomensgat ontstaan. Erkent de regering dit en wat is in haar ogen de gewenste oplossing? Is de regering ervan overtuigd dat werkgevers bereid zijn langer loon door te betalen aan iedereen die in loondienst is, c.q. bereid zijn om werknemers te laten werken tot de dag dat zij de 65ste verjaardag bereiken? Met name arbeidsongeschikten en mensen die gebruik maken van VUT-regelingen hebben geen mogelijkheid om langer door te werken en op deze manier te voorzien in extra inkomen. De (aanvullende) uitkeringen van deze mensen worden beëindigd op de eerste dag van de maand waarin ze – wellicht pas op de laatste dag – 65 worden. Deze mensen worden dus geconfronteerd met een inkomensgat waarop zij, door de overhaaste uitvoering van dit wetsvoorstel, niet kunnen anticiperen.

De regering verwacht dat VUT- en pensioenfondsen de inkomensgaten repareren. Het gaat naar schatting om 350 000 Nederlanders met pensioenaanvullingen op de WAO/WIA voor arbeidsongeschikten en uitkeringen van VUT-ters en vroeggepensioneerden die mogelijk te maken krijgen met een inkomensgat. Volgens de regering zijn het de VUT- en pensioenfondsen, bestuurd door sociale partners, die voor deze 350 000 Nederlanders het inkomensgat moeten en kunnen vullen. Het behoeft nauwelijks betoog dat deze fondsen in de huidige situatie veelal niet beschikken over voldoende vrije reserve. Voor de extra uitkering die zou moeten worden verstrekt, zijn geen premies betaald en geen reserveringen gedaan. Ook vanuit De Nederlandsche Bank zal deze eventuele compensatie momenteel niet worden toegestaan. Fondsen mogen geen maatregelen nemen die het financieel herstel belemmeren. Herkent en erkent de regering dit probleem?¹ De leden van deze fractie zijn benieuwd naar de reactie.

Er is nog een voorbeeld waardoor mensen in de problemen kunnen komen: in het pensioenreglement van de Metalektro staat dat het pensioen ingaat op de eerste van de maand waarin men 65 jaar wordt en elke andere regeling dan stopt. Je zult maar op de 29ste jarig zijn en een klein aanvullend pensioen hebben. Vanwege de zorgwekkende toestand van het pensioenfonds voor de grootmetaal (PME) is de verwachting dat dit fonds niet tot reparatie van het tekort zal overgaan. In de beleving van de leden van de fractie van GroenLinks hebben de werkenden altijd voor het vullen van de AOW-pot gezorgd. De netto in te boeken bezuiniging op de AOW middels deze wetwijziging zal waarschijnlijk niet leiden tot een lagere AOW-premie, zo veronderstellen deze leden. Klopt dat?

Als pensioenfondsen al besluiten om VUT en arbeidsongeschiktheid in overeenstemming te brengen met het nieuwe AOW-ingangstijdstip dan is het niet onlogisch om gelijktijdig te overwegen om alle regelingen daarop aan te passen. Anders ontstaat immers inconsistentie tussen de verschillende regelingen binnen het pensioenreglement. Ook de ingangsdatum van het aanvullend ouderdomspensioen zou in de overwegingen betrokken kunnen worden. Het is een vreemde samenloop wanneer de VUT-uitkering of de arbeidsongeschiktheidsuitkering tot de 65ste verjaardag wordt uitgekeerd, terwijl het aanvullende ouderdomspensioen al op de eerste van de maand ingaat. Het is pensioenfondsen echter niet

¹ Dit probleem is beschreven in bijgevoegde – per e-mail – verstuurd brief van 4 november 2011.

zonder meer toegestaan om het ouderdomspensioen met gemiddeld twee weken af te stempelen. Met andere woorden het veranderende en nieuwe recht zal opnieuw berekend moeten worden. Tot welke administratieve last leidt dit? Heeft de regering dit in zijn overwegingen meegenomen? In 1957 was de doorslaggevende overweging om de AOW in te laten gaan op de eerste van de maand waarin iemand 65 jaar wordt het gemak van administratie. Is de regering de problemen in de administratieve zin nu niet aan het vergroten en complexer aan het maken? Wat betekent dit voor pensioenfondsen, uitkeringsinstanties zoals UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB) en Sociale Diensten? Zijn zij gezien de ultrakorte invoeringstermijn daartoe in staat? Deze leden wachten de antwoorden van de regering met grote belangstelling af.

ChristenUnie-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben de volgende vragen. Duidelijk is dat de bezuinigingsinzet van het wetsvoorstel leidend is. De kwestie is evenwel of de uitvoeringsorganisaties, waaronder de UWV en SVB, gereed zijn om op zo'n korte termijn deze wijziging administratief ter hand te nemen. Het gaat immers om een majeure wijziging. Kan de regering garanties bieden dat deze overgang storingsvrij zal verlopen, dat wil zeggen zonder de belanghebbenden te duperen? Zijn in de ogen van de regering alle mogelijke waarborgen ingebouwd?

50Plus-fractie en OSF-fractie

De leden van de fracties van 50Plus en OSF stellen de vraag of de voorgestelde maatregel niet de verkeerde signaalfunctie heeft, in de zin dat opnieuw de koopkracht van de ouderen verslechterd wordt ten behoeve van een relatief geringe besparing voor de overheid. Ook vragen zij of niet onderschat wordt dat de gevolgen van de voorgestelde wetgeving voor een groep met de allerlaagste inkomens aanzienlijk is.

De leden zien de beantwoording – bij voorkeur binnen vier weken – met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Sylvester

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van Dooren